

УДК 347.19

DOI 10.33244/2617-4154.3(12).2023.260-268

Н. А. Лугіна,*канд. юрид. наук, доцент**e-mail: natali.lugina7@gmail.com***ORCID ID 0000-0001-6005-2943;****С. В. Дем'яненко,***Державний податковий університет**e-mail: sofademyanenko@gmail.com***ORCID ID 0009-0001-1197-0593**

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ

У статті обґрунтовано актуальність проблем проведення слідчих (розшукових) дій у провадженнях про державну зраду. Коротко проаналізовано стан наукових досліджень у цій галузі. Акцентовано на важливості вибору тактики під час досудового розслідування державної зради.

Мета статті – визначити особливості тактики слідчих (розшукових) дій у провадженнях про державну зраду.

Визначено, що провадження у кримінальних справах про державну зраду є особливими через їх серйозність та важливість для державної безпеки та інтересів країни. Слідчі дії у таких провадженнях зазвичай здійснюються зі збільшеною увагою до деталей і зі збільшеним рівнем обережності та конфіденційності.

Зазначається, що під час розслідування державної зради найчастіше проводяться такі слідчі дії, як обшук, огляд місця події, допит та експертиза. Проаналізовано різні тактичні прийоми цих слідчих дій.

Робиться висновок, що висновок щодо проведення слідчих (розшукових) дій вимагає ретельної підготовки, визначення найбільш імовірної лінії поведінки учасників слідчих (розшукових) дій та вибір найбільш оптимальної тактики проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий повинен використовувати зазначені тактичні прийоми, щоб зібрати і зберегти належні та допустимі докази у провадженні, які згодом будуть використані у суді.

Ключові слова: державна зрада, слідчі (розшукові) дії, тактика, розслідування, обшук, допит.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є аналіз тактики слідчих дій (розшукових) у провадженнях про державну зраду та визначення найбільш ефективних тактичних прийомів під час розслідування цієї категорії проваджень.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 1 Конституції України Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Захист

суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [2]. Однак розпочаті 2014 року рф військові дії на сході України, а згодом і повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року показало те, що не всі громадяни готові сприяти суверенітету та територіальній недоторканості нашої держави, а деякі, навпаки, готові співпрацювати з ворогом. Розслідування справ про державну зраду має особливо важливе значення, адже наближає нас до перемоги у боротьбі з агресором. Визначення суб'єктів цього кримінального правопорушення з метою притягнення до кримінальної відповідальності, а також проведення слідчих (розшукових) дій вимагає ретельної підготовки до обшуку, огляду місця події, допиту та експертизи. Викладене вище свідчить про актуальність обраної теми дослідження та необхідність її подальших наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розслідування державної зради досліджували у своїх наукових працях вітчизняні та наукові вчені. Зокрема, Н. С. Кончук у своїй дисертації проаналізувала особливості суб'єктивної та об'єктивної сторін складу злочину «державна зрада» та особливості призначення покарання за цей злочин [3]. В. О. Сухачов визначив особливості кваліфікаційної оцінки злочину прокурором під час процесуального керівництва досудовим розслідуванням у провадженнях щодо державної зради [4]. Окремі питання виявлення та розслідування шпигунства в Україні та ФРН, як однієї з форм державної зради, досліджував В. О. Ходанович, який визначив, що існує ряд загальних проблем, пов'язаних з початком досудового розслідування у провадженнях про шпигунство та використанням відомостей у доказуванні, отриманих негласним шляхом [5].

Виклад основного матеріалу. З огляду на розпочату повномасштабну агресію росії проти України особливого значення набуває розслідування справ про державну зраду. Відповідно до даних «Рух чесно», отриманих від Державної судової адміністрації, 2022 року було зареєстровано 1 957 проваджень за статтею про державну зраду, обвинувальний вирок у держзраді постановлено у 10 провадженнях. Це 3 % від кількості всіх проваджень, які були розглянуті в судах за 111 статтею Кримінального кодексу України «Державна зрада». 17 % проваджень судді закрили [5].

Перш ніж перейти до тактики слідчих (розшукових) дій у провадженнях про державну зраду, варто охарактеризувати цей злочин. Відповідно до ст. 111 Кримінального кодексу України «державна зрада – діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України» [6].

Точне визначення всіх елементів складу кримінального правопорушення є запорукою правильної кваліфікації діяння, відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень, таких як колабораційна діяльність чи пособництво державі-агресору.

Під час проведення слідчих (розшукових) дій слідчий використовує певні тактичні прийоми з урахуванням слідчої ситуації, що склалася. Визнаючи необхідні тактичні прийоми, слідчий повинен виходити з наявності або відсутності доказової інформації, особливостей предмета посягання, способу вчинення кримінального правопорушення та особи злочинця.

Отже, розглянемо окремі слідчі (розшукові) дії з погляду тактичного аспекту їх проведення у провадженнях щодо державної зради.

Обшук. Згідно з кримінальним процесуальним законодавством України, а саме статті 234 КПК України «обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб» [7]. Тактика проведення обшуку характеризується тим, що має примусовий характер. Примусовий характер так само закріплений у процесуальному законі. Так, слідчий, прокурор має право заборонити будь-якій особі залишити місце обшуку до його закінчення та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню обшуку. Згідно зі ст. 236 КПК України «слідчий, прокурор під час проведення обшуку має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, долати системи логічного захисту, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити чи зняти (деактивувати) систему логічного захисту або обшук здійснюється за відсутності осіб, зазначених у частині третій статті 236 КПК» [7].

Як зазначено у підручнику з криміналістики (автори Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко), «тактичні прийоми обшуку приміщення поділяють на загальні та окремі. До загальних прийомів належать:

- планомірність і послідовність обстеження приміщення;
- активне використання технічних засобів і спеціальних знань (спеціалістів);
- застосування логічних і психологічних прийомів» [8, с. 98].

Особливу увагу варто приділяти діям осіб, які виявляють послужливість, прагнення максимально полегшити роботу слідчого і в такий спосіб залишити тайники не дослідженими, створити неправильне уявлення, що шукати немає сенсу.

Як слушно зауважують видатні криміналісти П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко, окремі тактичні прийоми залежать від виду приміщення й характеру обстановки, де здійснюють обшук, зокрема обшук в окремій ізольованій квартирі або приватному будинку необхідно розпочинати з обслідування житлового приміщення [8, с. 98].

Прибуття слідчого на місце проведення обшуку повинно бути несподіваним, щоб не дати можливість підозрюваному знищити предмети, які мають значення для кримінального провадження. Для цього необхідно залишати транспорт на певній відстані від об'єкта, не підходити одночасно до об'єкта обшуку всім учасникам разом, якщо є припущення, що підозрюваний може чинити опір, то слідчого повинні супроводжувати озброєні працівники поліції.

Безпосередньо перед обшуком слідчий повинен ознайомити особу, якій належить житло чи інше володіння, з ухвалою слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку й залишити уповноваженій особі копію цієї ухвали. Підозрюваному у державній зраді рекомендується також поставити нейтральні запитання, які не стосуються предмета обшуку, щоб увійти в контакт з ним (метод зачіпки). На цій стадії варто запропонувати добровільно видати об'єкт пошуку.

Як зазначає В. Ю. Шепітько, система тактичних прийомів, спрямована на подолання відмови обшукуваного від спілкування, включає:

- 1) роз'яснення мети і необхідності обшуку;
- 2) постановку нейтральних запитань;
- 3) залучення обшукуваного до діяльності слідчого;
- 4) словесну розвідку.

Також можливе залучення обшукуваного до діяльності слідчого шляхом прохання надання технічної допомоги (пересунути шафу, відкрити шухляду). Словесна розвідка передбачає звернення до інших учасників обшуку, наприклад, повідомлення про застосування технічних засобів інформації. Вона спонукає підозрюваного змінити свою поведінку [9, с. 256].

Основною стадією обшуку є безпосередній пошук речових доказів. У провадженнях про державну зраду такими доказами можуть бути зброя, комп'ютерна техніка, мобільні телефони, готівка (особливо в російських рублях), документи рф, агітаційна ворожа література.

Розповсюдженим тактичним прийомом є використання можливостей типових аналогів. До прикладу, документи найчастіше виявляють у книжках або в одязі, зброю – в спеціально виготовлених тайниках. У разі визначення тактичних прийомів обшуку також необхідно враховувати місце роботи підозрюваного, адже його професійні навички та досвід можуть позначитися на місці переховування об'єкта пошуку.

Під час проведення обшуку слідчий повинен постійно звертати увагу на знайдені предмети, спосіб та місце їх виявлення та застосування технічних засобів фіксації. На заключному етапі відбувається фіксація результатів проведення та результатів слідчої (розшукової) дії у протоколі обшуку.

Допит. Як зазначає В. О. Коновалова, допиту належить одне з важливих місць у пізнанні об'єктивної істини, метою встановлення якої є діяльність органів досудового розслідування і суду [10, с. 3]. У провадженнях про державну зраду допит повинен проводитися негайно після затримання підозрюваного, адже одразу після затримання особа не розуміє, що відбулось і ще не побудувала лінію своєї поведінки, що дає змогу отримати більш правдиву інформацію.

Під час проведення допиту обов'язково повинні бути поставлені запитання, що стосуються обставин вчинення кримінального правопорушення (час, місце, спосіб), мотивів і особи підозрюваного (вік, освіта, місце роботи, наявність родинних зв'язків).

Тактичні прийоми, спрямовані на викриття допитуваного в наданні неправдивої інформації за характером і спрямованістю, можна поділити на три групи: прийоми емоційного впливу; прийоми логічного впливу; тактичні комбінації. Як зазначають

науковці, до прийомів логічного впливу належать: а) пред'явлення доказів, що відхиляють показання допитуваного; б) пред'явлення доказів, які вимагають від допитуваного деталізації показань; в) логічний аналіз протиріч між інтересами допитуваного та його співучасників; г) доведення безглуздості зайнятої позиції допитуваного.

Особливу увагу під час проведення допиту у провадженнях про державну зраду варто приділити пред'явленню доказів. До доказів належать речові докази (зброя, комп'ютерна техніка, гроші тощо), документи та висновки експертів, за допомогою яких встановлюються фактичні дані.

Варто зауважити, що у процесі проведення допиту також не потрібно розкривати всю наявну інформацію у слідчого. В. К. Веселельский вказує, що у практиці розслідування застосовуються тактичні прийоми, побудовані на приховуванні частини наявної у слідчого інформації. Так, у ході допиту підозрюваного слідчий не зобов'язаний підтверджувати або обґрунтовувати підозру, яка пред'являється, повідомляти йому всю інформацію, якою володіє [11, с. 107].

Хід і результати допиту фіксуються у протоколі. Перед підписанням протоколу допиту його учасники ознайомлюються з текстом протоколу і можуть вносити свої зауваження, що фіксується відповідними записами. Кожна сторінка допиту підписується допитуваним і особами, які були присутні під час допиту.

Огляд місця події. Огляд – це слідча (розшукова) дія, у ході якої виявляють, безпосередньо сприймають, оцінюють і фіксують стан, властивості та ознаки матеріальних об'єктів з метою отримання фактичних даних, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні. Згідно з ч. 1 ст. 237 КПК України огляд проводиться слідчим, прокурором з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення [7]. Огляд місця події є невідкладною слідчою (розшуковою) дією, яка у виключних випадках може проводитися до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Під час розслідування державної зради основними завданнями огляду місця події є:

- 1) вивчення та фіксація обстановки вчиненого кримінального правопорушення;
- 2) виявлення і фіксація слідів та предметів, що використовувались під час вчинення державної зради;
- 3) оцінка отриманої інформація для висунення криміналістичних версій та притягнення до відповідальності винних осіб.

Огляд місця події складається з трьох етапів: підготовчого, робочого і заключного. Підготовчий етап розпочинається з прийняття слідчим рішення про проведення огляду. На цьому етапі слідчий повинен забезпечити охорону місця події до свого прибуття, вжити заходів для збереження слідів вчиненого кримінального правопорушення, визначити необхідність залучення спеціалістів, визначити склад слідчо-оперативної групи, перевірити технічні засоби фіксації. Як зазначають П. Є. Антонюк, О. О. Вакулук, В. Г. Лісогор, робочий етап огляду місця події складається із загального і детального огляду (статична та динамічна стадія огляду). Загальний огляд (статична стадія) починається з таких заходів: орієнтування на місці події; визначення кордонів

огляду; вирішення питання про вихідну точку і спосіб огляду, тобто визначення його послідовності; вибору позиції для проведення орієнтуючої та оглядової фотозйомки. Детальний огляд (динамічна стадія) складається з таких дій: об'єкти ретельно і детально оглядаються (з цією метою вони можуть переміщатися з місця на місце, перевертатися тощо); приймаються всі доступні заходи до виявлення на місці події та окремих об'єктах слідів кримінального правопорушення й особи, яка його вчинила; вилучаються об'єкти зі слідами на них, копіюються сліди з тих об'єктів, що не можуть бути вилучені в натурі; фіксуються негативні ознаки стану предметів; перевіряються дані загального огляду; проводиться вузлова і детальна фотозйомки [12, с. 354].

Заключний етап огляду місця події включає закінчення складання протоколу огляду місця події та необхідних додатків до нього, а саме: планів, схем, креслень, пакування вилучених об'єктів, а також вживання заходів за заявами, що надійшли від учасників огляду й інших осіб.

Під час проведення огляду місця події необхідно звертати увагу на спосіб вчинення державної зради, які використовувались, зняття та чи були співучасники у вчиненні кримінального правопорушення.

Експертиза. У ході проведення слідчих (розшукових) дій (огляду, обшуку, слідчого експерименту) слідчий отримує інформацію про обставини події, а також предмети, речі, документи, інші об'єкти, які необхідні для проведення експертного дослідження.

Після отримання матеріалів слідчий визначає, які саме питання, пов'язані з вчиненням державної зради, підлягають встановленню за допомогою експертних досліджень і чи наявні у матеріалах провадження докази є достатніми для вирішення цих питань.

Одним із видів експертизи є судова лінгвістична експертиза – процесуально регламентоване експертне лінгвістичне дослідження усного та/або письмового тексту, що завершується дачею письмового висновку експерта з питань, вирішення яких вимагає застосування спеціальних знань [13, с. 122]. Так, нещодавно Служба безпеки України затримала політичного експерта Г. Ляшенка. Як зазначають у СБУ, він діяв на шкоду національним інтересам України, зокрема через ЗМІ підтримував дії країни-агресора. «Проведені лінгвістичні експертизи встановили, що своїми висловлюваннями і закликами псевдоексперт умисно зазіхав на суверенітет нашої держави. Крім того, він займався дискредитацією державної політики і навмисне нівелював події на Сході України», – йдеться у повідомленні [14]. Призначається у провадженнях про державну зраду і фоноскопичну експертизу для встановлення особистості за ознаками голосу та мови. Особливе значення має комп'ютерно-технічна експертиза, яка зі свого боку дозволяє встановити факт поширення інформації про розміщення підрозділів Збройних сил України, зв'язки з російськими спецслужбами, надання іноземній державі їх представникам допомоги у проведенні підривної діяльності проти України (через такі інтернет-месенджери, як вайбер, телеграм, сигнал тощо).

Висновки. На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок, що проведення слідчих (розшукових) дій у провадженнях про державну зраду через високу суспільну

небезпечність вимагає ретельної підготовки, визначення найбільш імовірної лінії поведінки учасників слідчих (розшукових) дій та вибір найбільш оптимальної тактики проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий повинен використовувати перераховані вище тактичні прийоми аби зібрати і зберегти належні та допустимі докази у провадженні, які згодом будуть використані у суді для постановлення справедливого, законного, обгрунтованого рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Торік лише 10 % колаборантів і зрадників отримали обвинувальні вироки. Рух «Чесно». URL : <https://www.chesno.org/post/5516/> (дата звернення: 15.03.2023).
2. Конституція України / Офіційний вебпортал парламенту України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 18.03.2023).
3. Кончук Н. С. Кримінальна відповідальність за державну зраду : дисертація. 2019. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3512> (дата звернення: 21.03.2023).
4. Сухачов О. О. Кваліфікаційна оцінка злочину прокурором під час процесуального керівництва досудовим розслідування державної зради. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 2.
5. Ходанович В. О. Окремі питання виявлення та розслідування шпигунства в Україні та ФРН. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 31.
6. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III, станом на 27 січня 2023 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI, станом на 5 лютого 2023 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
8. Криміналістика : підручник / П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко та ін. 2001. 544 с.
9. Криміналістика : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 728 с.
10. Коновалова В. Е. Допрос – тактика и психология. Харьков : Консум, 1999. 157 с.
11. Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти) : монографія. К. : НВТ «Правник» НАВСУ, 1999. 126 с.
12. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін. ; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 752 с.
13. Росинська Е. Р. Судові експертизи в цивільному судочинстві : підручник. 2011. 374 с.
14. Красинский В. СБУ затримала скандального політичного експерта за держзраду. Суд взяв його під варту. РБК-Україна. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/sbu-zaderzhala-skandalnogo-politicheskogo-1648731411.html> (дата звернення: 17.03.2023).

Лугіна Н. А., Дем'яненко С. В. Особливості тактики слідчих (розишуків) дій у провадженнях про державну зраду

REFERENCES

1. Torik lyshe 10 % kolaborantiv i zradnykiv otrymaly obvynuvalni vyroky. Rukh «Chesno». [Last year, only 10 % of collaborators and traitors were convicted]. URL : <https://www.chesno.org/post/551> [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). [Constitution of Ukraine]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].
3. Konchuk, N.S. (2019). Kryminalna vidpovidalnist za derzhavnu zradu. Dissertation [Criminal liability for treason]. K., 218 c. [in Ukrainian].
4. Sukhachov, O. O. (2019). Kvalifikatsiynna otsinka zlochynu prokurorom pid chas protsesualnoho kerivnytstva dosudovym rozsliduvannia derzhavnoi zrady. [Qualification assessment of the crime by the prosecutor during the procedural guidance of the pre-trial investigation of high treason]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. № 2. [in Ukrainian].
5. Khodanovych, V. O. (2018). Okremi pytannia vyjavlennia ta rozsliduvannia shpyhunstva v Ukraini ta FRN. [Separate issues of detection and investigation of espionage in Ukraine and Germany]. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. № 31. [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. (2001). [Criminal codex of Ukraine]. 131 c. [in Ukrainian].
7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. (2012). [Criminal Procedure Code of]. [in Ukrainian].
8. Bilenchuk, P. D., Lysychenko, V. K., Klymenko, N. I. ta in.. Kryminalistyka [Criminalistics] : pidruchnyk. (2001). [in Ukrainian].
9. Shepitko, V. Iu. (2004). Kryminalistyka [Criminalistics] : Pidruch. dlia stud. yuryd. spets. vyshch. zakl. osvity. 728 c. [in Ukrainian].
10. Konovalova, V. E. (1999). Dopros – taktyka y psykholohiia [Interrogation – tactics and psychology]. Kharkov : Konsum. 157 c. [in Ukrainian].
11. Veselskyi, V. K (1999). Suchasni problemy dopytu (protsesualni, orhanizatsiini i taktychni aspekty). [Modern problems of interrogation (procedural, organizational and tactical aspects)]. Monohpafyia. K., 126 c. [in Ukrainian].
12. Piaskovskiy, V. V., Chornous, Yu. M., Samodin, A. V. (2020). Kryminalistyka [Criminalistics] : pidruchnyk. 752 c. [in Ukrainian].
13. Rosynska, E. R. (2011). Sudovi ekspertyzy v tsyvilnomu sudochynstvi [Forensic examinations in civil proceedings] : pidruchnyk. 374 c. [in Ukrainian].
14. Krasynskiy V. SBU zatrymala skandalnoho politychnoho eksperta za derzhzradu. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/sbu-zaderzhala-skandalnogo-politicheskogo-1648731411.html>

N. Luhina, S. Demyanenko. Peculiarities of investigative (search) tactics in treason proceedings

In the article actuality of problems of realization of inquisitional (of criminal investigation) actions is grounded in realization about high treason. The state of scientific

researches is shortly analysed in this industry. Attention is accented on importance of choice of tactics during pre-trial investigation of high treason.

The aim of the article is determination of features of tactics of realization of inquisitional (of criminal investigation) actions in realization about high treason.

Taking into account the begun scale aggression of Russia against Ukraine the special value is acquired by investigation of businesses about high treason. From data of "Ruh Honestly", got from from State judicial administration, in 2022 1957 realizations are registered after the article about high treason, in 10 realizations it is convict for high treason. It is 3ið amounts of all realizations, that was examined in courts after the article 111 of the Criminal code (High treason). Judges closed 17 realizations [1].

It testifies to unefficiency of pre-trial investigation in realization about high treason, and that is why predetermines actuality of research theme and necessity of analysis.

It was determined that proceedings in criminal cases of high treason are special because of their seriousness and importance for state security and the interests of the country. Investigations in such proceedings are usually carried out with increased attention to detail and with an increased level of caution and confidentiality.

It is noted that during the investigation of treason, such investigative actions as a search, inspection of the scene and interrogation are most often carried out. Various tactical techniques of these investigative actions are analyzed.

It is concluded that conducting investigative (search) actions requires careful preparation, determination of the most probable line of behavior of the participants of investigative (search) actions and the choice of the most optimal tactics for conducting investigative (search) actions. The investigator must use these tactics to collect and preserve proper and admissible evidence in the proceedings, which will later be used in court.

Keywords: treason, investigative (search) actions, tactics, investigation, search, interrogation.

Стаття надійшла до редколегії 17 квітня 2023 року